

TAHAP PENYERTAAN AHLI PERGERAKAN WANITA PEKEBUN KECIL (PWPK) DALAM AKTIVITI PEMBANGUNAN KOMUNITI DI JOHOR

Fauziah Ani¹, (Asnarulkhadi Abu Samah², Ma'rof Redzuan³, Kwok Chin Hoe⁴)

¹ Universiti Tun Hussein Onn Malaysia
fauziaha@uthm.edu.my

(² Universiti Putra Malaysia)
asnarul@putra.upm.edu.my

(³Universiti Putra Malaysia)
marof@putra.upm.edu.my

(⁴Universiti Putra Malaysia)
kwokchinhoe@yahoo.com

ABSTRAK

Penyertaan komuniti merupakan pendekatan bawah-atas yang efektif dalam menangani masalah kemiskinan dalam kalangan ahli-ahli komuniti. Sebagai medium pendayaupayaan, penyertaan memainkan peranan penting bagi menentukan kejayaan aktiviti pembangunan yang dilaksanakan. Melalui penyertaan tersebut, ahli komuniti diberi ruang membentuk perubahan yang diinginkan, membina kapasiti atau kemampuan, serta mempertingkatkan potensi diri. Oleh itu, pengkaji ingin meninjau sejauh mana penyertaan ahli komuniti dalam aktiviti pembangunan PWPK di Johor bagi mempertingkatkan kualiti kehidupan ke tahap yang lebih baik. Penyertaan mereka dalam aktiviti tersebut dikaji berdasarkan penyertaan dalam pembuatan keputusan, perlaksanaan dan penerimaan faedah. Seramai 366 ahli daripada 60 buah PWPK telah dipilih dengan menggunakan kaedah pensampelan kelompok pelbagai peringkat (cluster multistage sampling) sebagai responden kajian. Maklumat kajian di kumpul dengan menggunakan soal selidik dan dianalisis dengan menggunakan SPSS. Dapatan kajian menunjukkan tahap penyertaan ahli PWPK dalam aktiviti pembangunan bagi ketiga-tiga peringkat terletak pada tahap sederhana. Justeru itu bagi memastikan PWPK digunakan sepenuhnya sebagai medium pendayaupayaan, maka strategi berkesan diperlukan bagi mempertingkatkan penyertaan mereka pada setiap peringkat.

Kata kunci: *penyertaan, pendayaupayaan, pembangunan komuniti*

1.0 PENGENALAN

Pembangunan komuniti merupakan pendekatan yang diiktiraf untuk memenuhi keperluan kebajikan dan sosial serta membangunkan sebuah komuniti di kebanyakan negara yang sedang membangun seperti Thailand, Indonesia, Kenya, Bangladesh dan negara lain. Ia merupakan usaha pihak kerajaan untuk meningkatkan kualiti kehidupan masyarakat yang terlibat dan mengintegrasikan mereka dalam pembangunan negara (Green & Haines, 2012, Stephen Aigner, Victor Raymond, 2002). Bertitik tolak dengan pengertian pembangunan, Abdul Rahman Embong (2005) mengaitkannya dengan proses pembebasan komuniti-komuniti kecil dari bentuk sumber-sumber kemunduran.

Pembangunan komuniti mempunyai tujuan yang berbeza bergantung pada budaya, lokasi dan jenis masyarakat setempat. Secara umumnya, pembangunan komuniti dilaksanakan bagi membawa perubahan dalam suasana kehidupan sesebuah komuniti yang bertujuan untuk meningkatkan kesejahteraan dan kualiti hidup dengan bekerja bersama-sama komuniti atau kumpulan sasaran (Green & Haines, 2012, Asnarulkhadi, 2011, Robinson, 2011). Ia membantu mempertingkatkan kualiti ekonomi dan sosial ahli komuniti. Sebagai satu kaedah, pembangunan komuniti menyediakan rangka kerja yang jelas bagi membolehkan masyarakat bekerjasama dan saling bantu-membantu antara satu sama lain, berkongsi wawasan dan tanggungjawab untuk kebaikan dan kebajikan ahli.

Oleh kerana matlamat pembangunan komuniti adalah untuk mempertingkatkan kesejahteraan, maka penyertaan aktif ahli komuniti diperlukan (Asnarulkhadi, 2006, Asnarulkhadi, Nobaya, & Ndaaji, 2013, Hardina, 2006). Ini kerana pembangunan komuniti mempunyai prinsip demokrasi yang memberi peluang kepada ahli komuniti melihat bagaimana mereka boleh mengubah diri dan tingkah laku serta meningkatkan tahap kehidupannya. Ia bertujuan untuk memberi peluang kepada komuniti di peringkat akar umbi membuat keputusan berkenaan isu-isu yang melingkari kehidupan seharian mereka. Ahli komuniti dapat meningkat keupayaan diri sendiri melalui penyertaan aktif dengan merancang, melaksana dan menilai sendiri program pembangunan yang dijalankan. Dari situ, potensi dan kebolehan mereka untuk menghasilkan idea dan perancangan yang berkesan dicungkil bagi melaksanakan program yang berupaya membangunkan komuniti mereka untuk turut serta dan bekerjasama dengan pelbagai agensi dan organisasi bagi memperoleh kemajuan untuk diri, keluarga dan komuniti.

Di Malaysia, terdapat pelbagai usaha telah dirangka di bawah agensi-agensi tertentu sebagai bukti komitmen kerajaan mempertingkatkan kesejahteraan hidup terutamanya bagi golongan wanita di luar bandar. Dalam erti kata yang lain, usaha dilakukan bagi memartabatkan kumpulan sasaran daripada golongan yang mengharapkan bantuan kerajaan, kepada golongan yang mempunyai kuasa (*control*) melalui penyertaan aktif. Antaranya termasuklah menubuhkan perkumpulan wanita seperti Pergerakan Wanita Pekebun Kecil (PWPK), Perkumpulan Wanita Dinamis (WADIRA), Kumpulan Pengembangan Wanita (KPW), kumpulan Sahabat (AIM) dan lain-lain lagi. Perkumpulan wanita merupakan organisasi berasaskan komuniti yang berfungsi menguruskan komuniti dan melaksanakan aktiviti pembangunan yang memberi kesan yang positif ke atas kehidupan mereka (Das, 2012, Rathinam, Akudugu, & Researcher, 2014, Datta, 2005).

Sebagai sebuah OBK yang bernaung di bawah RISDA, pada awalnya PWPK yang ditubuhkan pada tahun 1978 bertujuan untuk mendayaupayakan golongan wanita daripada keluarga pekebun kecil mempertingkatkan taraf hidup keluarga masing-masing ke tahap

yang lebih baik. Bagi mencapai hasrat tersebut, aktiviti penjana ekonomi tambahan telah diwujudkan. Ini kerana majoriti golongan ini memperoleh pendapatan yang tidak konsisten dan rendah serta hidup dalam keadaan kemiskinan. Bagi memastikan ahli PWPK bergiat aktif dan PWPK kekal relevan sebagai medium pendayaupayaan, aktiviti diperluas kepada aspek pendidikan, kesenian dan keagamaan (Risda, 2012). Namun begitu, walaupun RISDA telah menyediakan kemudahan seperti bantuan kewangan, pinjaman, bimbingan kemahiran dan pengetahuan, namun penyertaan mereka dalam aktiviti tersebut masih lagi di tahap yang belum memuaskan (RISDA, 2012).

Memandangkan penyertaan menjadi syarat penting bagi memastikan PWPK menjadi medium pendayaupayaan yang berkesan dan pengukur kejayaan aktiviti yang mereka jayakan, maka terdapat keperluan untuk mengenal pasti penyertaan ahli PWPK dalam aktiviti-aktiviti pembangunan. Dalam kajian ini, pengkaji mengkategorikan aktiviti ini kepada dua aktiviti yang utama iaitu aktiviti penjana ekonomi tambahan dan aktiviti sosial (pendidikan, kesenian dan keagamaan).

2.0 PENYERTAAN KOMUNITI

Kegagalan model ekonomi konvensional yang berteraskan pendekatan atas-bawah dikenal pasti sebagai punca penyertaan komuniti diperkenalkan bagi membantu majoriti penduduk miskin dalam negara Dunia Ketiga (Lowe, Ray, Ward, Wood dan Woodward, 1998). Penyertaan komuniti dikenal pasti sebagai pendekatan yang efektif bagi menangani masalah kemiskinan (Ajayi, 2006, Bowen, 2008). Ia bukanlah sebagai cara sebaliknya dijadikan sebagai matlamat untuk mendapatkan pembangunan. Penyertaan yang luas dan aktif dari ahli-ahli komuniti menghasilkan satu keputusan yang baik dalam aktiviti pembangunan.

Pendekatan yang berpaksikan komuniti ini mengutamakan penglibatan langsung komuniti dalam aktiviti pembangunan. Semua perkara yang berkaitan dengan pembangunan lokal di tentu oleh komuniti itu sendiri tanpa ada atau campur tangan yang minimum daripada pihak lain. Idea, tenaga, kemahiran dan semangat mereka merupakan aset atau potensi yang terselindung yang perlu diketengahkan. Penyertaan komuniti diperlukan kerana komuniti itu sendiri lebih memahami isu dan permasalahan yang melingkari kehidupan mereka, dan tahu keperluan yang mereka inginkan (Asnarulkhadi, 2011). Mereka bukan sahaja melaksanakan aktiviti yang dirancang, sebaliknya perlu bermula dari peringkat asas, iaitu dari mengenal pasti kehendak dan matlamat komuniti sehinggalah melakukan penilaian ke atas aktiviti yang mereka jalankan sendiri (Asnarulkhadi dan Aref, 2011). Penilaian dilakukan dengan mengenal pasti aset-aset yang sedia ada dan dari situ penilaian dapat dibuat untuk menilai kemampuan komuniti pada masa akan datang. Keperluan menilai adalah lebih penting daripada menyenaraikan kehendak dan keperluan komuniti.

Menerusi penyertaan ahli komuniti memperoleh pengetahuan, kemahiran dan pengalaman untuk menguruskan aktiviti mereka sendiri. Mereka mengetahui bagaimana untuk membuat keputusan, menilai kekuatan dan kelemahan komuniti serta merancang aktiviti pembangunan yang berupaya meningkatkan kualiti kehidupan yang lebih baik (Asnarulkhadi, 2011). Mereka juga diberi pengalaman untuk mengurus dan menyelaraskan aktiviti, dan membina hubungan dengan agensi, NGO, swasta dan ahli politik yang boleh menyediakan sumber yang bernilai kepada komuniti.

Pengalaman menyertai dan menguruskan aktiviti ini secara tidak langsung menjadikan mereka lebih peka terhadap isu dan masalah yang berlaku dalam komuniti dan berusaha untuk menyelesaikannya. Selain itu, ia juga meningkatkan rasa tanggung jawab, “*sense of belonging*” terhadap komuniti, dan menyedari bahawa mereka adalah entiti komuniti yang perlu mendahulukan kepentingan komuniti daripada diri sendiri (Ohmer, 2007). Seterusnya, rasa yang terbina dalam diri mereka ini berupaya meningkatkan komitmen terhadap aktiviti yang dijalankan.

Terdapat lima objektif yang disenaraikan oleh Bamberger (1986) yang boleh dicapai menerusi penyertaan dalam aktiviti pembangunan. Pertama, berkongsi kos aktiviti dengan menyumbang wang atau tenaga. Kedua, kecekapan aktiviti dapat dipertingkatkan dengan cara rundingan. Ketiga, mendapat faedah seperti kemahiran, pengetahuan dan pengalaman. Keempat, membina kapasiti. Kelima, mempertingkatkan kawalan ke atas sumber dan keputusan.

Selari dengan pandangan tersebut, Cohen dan Uphoff (1980) berpendapat penyertaan komuniti perlu melibatkan beberapa peringkat iaitu pembuatan keputusan, pelaksanaan, penerimaan faedah dan penilaian yang membentuk satu putaran aktiviti dalam pembangunan komuniti luar bandar. Namun, aktiviti yang berbeza memerlukan tahap penyertaan yang berbeza. Dalam tipologi Cohen dan Uphoff (1980), pembuatan keputusan berada pada tahap yang paling tinggi diikuti pelaksanaan, penerimaan faedah dan penilaian yang paling rendah. Jika di banding dengan tahap yang lain, penyertaan dalam penilaian kurang diberi perhatian oleh komuniti kerana ia bergantung pada jenis aktiviti yang dilaksanakan.

Penyertaan dalam pembuatan keputusan pula melibatkan keupayaan menghasilkan idea, mengenal pasti kehendak lokal, membuat dan menilai pilihan, serta merancang aktiviti yang memenuhi keperluan mereka. Manakala penyertaan dalam pelaksanaan pula melibatkan tiga cara iaitu menerusi sumbangan sumber, pentadbiran dan penyelarasan, dan aktiviti pendaftaran program. Ahli komuniti menyertai aktiviti pembangunan dengan memberi sumbangan dalam bentuk kewangan, tenaga, peralatan dan juga maklumat. Selain itu, ahli komuniti juga boleh terlibat dalam mengurus dan mentadbir aktiviti dengan memainkan peranan sebagai ahli jawatankuasa atau penyelarasan aktiviti. Ahli komuniti juga menyertai pelaksanaan aktiviti dengan cara sukarela menerusi pendaftaran program (Cohen dan Uphoff, 1980).

Penyertaan dalam penerimaan faedah pula merujuk kepada penyertaan yang didorong untuk mendapatkan manfaat atau faedah yang berbentuk material, sosial dan personel. Dari segi material, ahli komuniti berpeluang untuk mendapatkan bantuan dalam bentuk kewangan, *consumption* dan aset. Faedah dalam bentuk sosial pula merangkumi kemudahan infrastruktur dan perkhidmatan. Manakala faedah personel adalah penyertaan yang bertujuan untuk meningkatkan keyakinan diri dan semangat berdikari (Cohen dan Uphoff, 1980).

3.0 METODOLOGI

Kajian ini menggunakan pendekatan kuantitatif yang melibatkan tinjauan deskriptif. Kaedah ini berupaya membincangkan dan memberi gambaran yang jelas tentang penyertaan ahli PWPK dalam kegiatan ahli PWPK di Johor. Bagi tujuan kajian ini, seramai 366 ahli dipilih dengan menggunakan kaedah pensampelan kelompok pelbagai peringkat

(*cluster multistage sampling*). Menurut Fowler (2002) dan Fowler (2009), kaedah pensampelan ini sesuai digunakan bagi kajian tinjauan yang mempunyai saiz populasi yang besar dan tidak mempunyai senarai nama ahli yang lengkap. Terdapat beberapa tahap pemilihan sampel yang mewakili populasi. Peringkat pertama; pengkaji memilih secara rawak 12 daripada 23 stesen PWPK yang mewakili daerah Kota Tinggi(2), Muar(3), Pontian (2), Segamat (2), Mersing (1), Kluang (2). Peringkat 2; sebanyak 60 daripada 119 buah PWPK dipilih secara rawak mewakili stesen yang dipilih di peringkat pertama iaitu di Kota Tinggi (8), Muar (13), Pontian (10), Segamat (10), Mersing (9), Kluang (10). Peringkat 3, 6 orang ahli dipilih secara rawak daripada bagi setiap PWPK yang dipilih dengan membawa jumlah keseluruhan seramai 366 ahli.

Maklumat kajian ini di kumpul dengan menggunakan borang soal selidik secara temu bual bersemuka yang mengandungi dua bahagian. Bahagian A, berkaitan dengan latar belakang demografi yang mengandungi soalan tentang daerah, umur, tempoh keahlian, pekerjaan utama, taraf perkahwinan, tahap pendidikan dan pendapatan. Bahagian B mengandungi soalan mengenai tahap penyertaan ahli PWPK dalam aktiviti pembangunan. Soalan penyertaan yang dikemukakan merangkumi empat tahap iaitu bagi melihat sejauh mana penyertaan ahli PWPK di dalam proses pembuatan keputusan, penerimaan faedah. Jumlah item tahap penyertaan adalah sebanyak 32 soalan yang diukur dengan menggunakan skala Likert 5-mata. Pengkaji telah menjalankan kajian rintis bagi mengesahkan kebolehpercayaan instrumen kajian yang digunakan. Ukuran kepercayaan yang lebih daripada 0.6 telah digunakan dalam kajian ini.

Terdapat dua jenis kesahan yang dikaji iaitu kesahan kandungan dan konstruk. Kesahan kandungan disemak oleh pakar yang dikenal pasti dan kemudiannya diuji melalui kajian rintis. Manakala kebolehpercayaan konstruk pula diuji menerusi Analisis Faktor Kesahan (*Confirmatory Factor Analysis-CFA*). Berdasarkan ujian tersebut, hanya 13 daripada 32 item yang sepadan dan mengukur konstruk (pembuatan keputusan = 4 item, pelaksanaan= 5 item dan penerimaan faedah= item) dan akan diguna dalam kajian ini.

Hasil maklumat tersebut dianalisis dengan menggunakan perisian *Statistical Package for Social Sciences* (SPSS) versi. Pengkaji menggunakan statistik deskriptif untuk mendapatkan taburan, frekuensi dan peratusan bagi setiap variabel kajian bagi mengkaji tahap penyertaan ahli PWPK. Skala 5 markat dari “tidak pernah kepada sangat kerap” digunakan dan kemudiannya skor min dikategorikan kepada tiga tahap iaitu rendah (1-2.33), sederhana (2.34- 3.66) dan tinggi (3.67-5).

4.0 DAPATAN KAJIAN

Ciri Demografi

Keputusan menunjukkan Muar mencatat majoriti responden yang bergiat aktif di dalam aktiviti PWPK iaitu sebanyak 25%. Manakala daerah Pontian sebanyak 19.1%, Segamat (16.7%), Mersing (15.8%), Kluang (12.3%) dan Kota Tinggi (10.7%). Dari segi tempoh keahlian, sebanyak 31.4% responden menjadi ahli PWPK lebih daripada 8 tahun, 18.9% (4-6 tahun), 18% (2-4 tahun), 17.8% (1-2 tahun) dan 13.9% (6-8 tahun). Keputusan juga menunjukkan majoriti ahli yang terlibat aktiviti PWPK terdiri mereka yang berumur 40 hingga 49 tahun iaitu sebanyak 42.1% dan 3.0% berumur kurang daripada 30 tahun. Dari segi status perkahwinan, 85% berkahwin (mempunyai suami), 12% bujang dan 12% janda atau balu. Majoriti ahli PWPK berkelulusan SPM (49.5%) dan yang tidak bersekolah

sebanyak 1.6%. Keputusan juga turut menunjukkan 48.6% ahli PWPK adalah suri rumah tangga sepenuh masa diikuti 25.4% terdiri daripada petani, 23.5 % sektor swasta(operator pengeluaran) dan 2.5% bekerja di sektor kerajaan (guru dan kerani). Ringkasan ciri-ciri demografi dapat dilihat dalam jadual 4.1 di bawah;

Jadual 4.1: Ciri demografi ahli PWPK

Variabel	Frekuensi (N=366)	Peratus (%)
Daerah		
Muar	93	25.4
Pontian	70	19.1
Segamat	61	16.7
Kota Tinggi	39	10.7
Kluang	45	12.3
Mersing	58	15.8
Tempoh keahlian		
1-2 tahun	65	17.8
2-4 tahun	66	18.0
4-6 tahun	69	18.9
6-8 tahun	51	13.9
8 tahun ke atas	115	31.4
Umur (tahun)		
<30	11	3.0
31-39	45	12.3
40-49	154	42.1
50-59	116	31.7
60 ke atas	40	10.9
Status Perkahwinan		
Berkahwin	311	85.0
Bujang	11	3.0
Janda/Balu	44	12.0
Tahap pendidikan		
STPM	7	1.9
SPM	181	49.5
SRP/PMR	103	28.1
Darjah 1 hingga 6	69	18.9
Tidak Bersekolah	6	1.6
Pekerjaan utama		
Petani	93	25.4
Kerajaan	9	2.5
Swasta	86	23.5
tidak bekerja	178	48.6

Tahap penyertaan

Sebagai medium pendayaupayaan, penyertaan diyakini oleh ramai sarjana sebagai strategi yang efektif dalam menangani masalah kemiskinan dan seterusnya meningkatkan tahap kehidupan yang lebih berkualiti. Bagi Cohen dan Uphoff (1980) ahli komuniti khususnya di luar bandar mestilah terlibat secara menyeluruh dalam aktiviti pembangunan yang merangkumi pelbagai peringkat iaitu dalam proses pembuatan keputusan, pelaksanaan, penerimaan faedah dan juga penilaian bagi membentuk satu pusingan yang lengkap.

Namun begitu dalam kajian ini, pengkaji hanya memberi fokus kepada tiga tahap iaitu pembuatan keputusan, pelaksanaan dan penerimaan sahaja. Ini kerana majoriti PWPK yang dikaji tidak melakukan penilaian terhadap keberkesanan aktiviti yang mereka anjurkan dan sertai.

Bagi mengukur penyertaan dalam proses pembuatan keputusan, hanya 4 daripada 7 item yang ditanya, kekal dalam konstruk dan diukur tahapnya setelah melalui proses CFA. Responden ditanya mengenai kekerapan mereka menghadiri mesyuarat, memberi pendapat dalam mesyuarat, mempengaruhi keputusan yang dibuat, menentukan keutamaan masalah, membuat keputusan mengenai pelaksanaan aktiviti dan tentukan pengagihan faedah. Data yang merekodkan keputusan ujian skor min dan sisihan piawaian bagi pelaksanaan dan sela skor tahap penyertaan dalam pelaksanaan adalah seperti Jadual 5.1.

Jadual 5.1: Penyertaan dalam pembuatan keputusan

Pembuatan Keputusan									
Tahap	N								
Rendah	92	25.1							Mean = 3.14 SD = 1.10
Sederhana	134	36.6							
Tinggi	140	38.3							
Total	366	100.0							

No	Pernyataan	TP	SS	KK	K	SK	M	SP	Tahap
TP3	Memberi pendapat dalam mesyuarat	16.1	19.4	23.5	26.2	14.3	3.04	1.315	S
TP4	Menentukan keutamaan masalah dalam program PWPK	14.8	21.9	26.5	18.6	18.3	3.04	1.315	S
TP5	Membuat keputusan bagi menentukan aktiviti PWPK	10.7	16.4	29.5	25.1	18.3	3.24	1.233	S
TP7	Membuat keputusan mengenai pelaksanaan aktiviti PWPK	10.4	22.1	18.9	30.1	18.6	3.24	1.233	S

TP= Tidak pernah SS=sekali sekala KK=kadang-kadang K=kerap SK= Sangat kerap
M=Min SP= Sisihan Piawaian T=Tinggi S=Sederhana R=rendah

Secara keseluruhannya sebanyak 38.3% mendapat nilai skor tinggi, diikuti skor sederhana dan rendah setiap nya memperoleh sebanyak 36.6% dan 25.1%. Manakala nilai min=3.140 dan SP(sisihan piawaian)=1.104 dan sekali gus meletakkan peringkat penyertaan dalam pembuatan keputusan pada tahap sederhana. Namun jika dikaji secara terperinci dapatan kajian mendapati kesemua item yang diukur mendapat skor min pada tahap sederhana; TP3 dan T4 setiap nya memperoleh nilai min=3.04, SP=1.315, dan TP7 dengan nilai min=3.24, SP=1.233.

Seterusnya, sebanyak 5 item ditanya kepada responden bagi mengkaji sejauh mana mereka terlibat dalam melaksanakan aktiviti-aktiviti PWPK. Penyertaan ahli PWPK dalam pelaksanaan dikategorikan kepada tiga cara iaitu berdasarkan sumbangan sumber, terlibat dalam urusan pentadbiran, dan penyelarasan program atau aktiviti yang dijalankan. Sumbangan sumber melibatkan sumbangan dalam bentuk kewangan, tenaga ataupun maklumat bagi melaksanakan aktiviti PWPK. Selain itu, ahli PWPK juga boleh memainkan peranan sebagai ahli jawatankuasa (AJK) pelaksana dan penasihat bagi memastikan aktiviti yang mereka laksanakan berjalan dengan lancar dan berkesan. Penyertaan mereka dalam pelaksanaan secara tidak langsung memberi pengalaman dan melatih mereka bagaimana

untuk melaksana dan menguruskan aktiviti yang memberi implikasi ke atas kehidupan yang lebih baik.

Jadual 5.2: Penyertaan dalam pelaksanaan

Pembuatan keputusan		
Tahap	N	%
Rendah	21	5.7
Sederhana	123	33.6
Tinggi	222	60.7
Total	366	100%

Mean = 3.44
SD = .80

No	Pernyataan	TP	SS	KK	K	SK	M	SP	THP
TP 15	Saya menyertai sepenuhnya dalam melaksanakan aktiviti PWPK	5.7	15.8	16.4	33.1	29.0	3.64	1.21	S
TP16	Saya menjadi ahli jawatankuasa perlaksanaan aktiviti PWPK	1.9	16.7	20.2	39.1	22.1	3.63	1.06	S
TP17	Mengaplikasikan pengetahuan yang dipelajari semasa melaksanakan aktiviti-aktiviti PWPK	4.6	12.3	21.3	39.3	22.4	3.63	1.00	S
TP18	Saya menggunakan bantuan RISDA untuk melaksanakan aktiviti PWPK	1.1	5.2	23.5	45.4	24.9	3.8	.881	T
TP20	Saya mengaplikasikan kemahiran yang dipelajari semasa melaksanakan aktiviti-aktiviti PWPK	5.5	6.0	19.7	43.4	25.4	3.77	1.07	T

TP= Tidak pernah SS=sekali sekala KK=kadang-kadang K=kerap SK= Sangat kerap
M=Min SP= Sisihan Piawaian THP = tahap T=Tinggi S=Sederhana
R=rendah

Berdasarkan Jadual 5.2, dapatan kajian menunjukkan majoriti ahli yang terlibat dalam pelaksanaan aktiviti PWPK memperoleh skor tinggi iaitu sebanyak 60.7%, diikuti tahap sederhana dan rendah, setiap nya sebanyak 33.6% dan 5.7%. Namun secara keseluruhan, tahap penyertaan ahli PWPK dalam pelaksanaan berada pada tahap sederhana apabila nilai min keseluruhan=3.44 dan SP=.795. Jika dilihat secara terperinci item TP18 (min=3.8, SP=.881) dan TP20 (min=3.77, SP=1.065) memperoleh skor tinggi. Manakala 3 item iaitu TP15 (min=3.64, SP=1.25), TP16 (min=3.63, SP=1.062) dan TP 17 (min=3.63,SP=1.00) mendapat skor sederhana.

Seterusnya, selain pembuatan keputusan dan pelaksanaan, penyertaan dalam penerimaan faedah turut diukur dalam kajian untuk melihat sejauh mana ahli PWPK mendapat manfaat dengan menyertai perkumpulan tersebut. Dalam hal ini, Cohen dan Uphoff (1980) meletakkan penyertaan penerimaan faedah sebagai peringkat yang paling rendah dalam tipologi penyertaan jika dibandingkan ketiga-tiga tahap tersebut. Walau bagaimanapun

penerimaan manfaat dianggap sebagai satu daya tarikan dan dorongan kepada ahli komuniti untuk menyertai aktiviti-aktiviti pembangunan secara lebih aktif. Selari dengan pandangan Homan (1961) yang dipetik dalam Cook dan Rice (1989) rakyat akan terlibat secara aktif apabila memperoleh banyak faedah mengatasi kos, berbanding dengan mereka yang tidak aktif. Ini bermakna walaupun penerimaan faedah berada pada tahap rendah dalam tipologi Cohen dan Uphoff (1980), namun tidak bermakna penyertaan mereka dalam PWPK bertujuan untuk mendapatkan faedah semata-mata. Sebaliknya menyertai aktiviti pembangunan untuk mendapatkan faedah berupaya mendorong mereka bergiat lebih aktif, merentasi kesemua tahap penyertaan yang dijangka mampu meningkatkan keupayaan mereka dalam aspek kehidupan.

Bagi mengukur tahap penyertaan dalam penerimaan faedah sebanyak 4 item ditanya kepada responden. Responden ditanya mengenai kekerapan mereka mendapat pengetahuan, peruntukan dan bantuan kewangan, serta kekerapan menyertai lawatan tempat lain yang mempunyai PWPK yang berjaya.

Jadual 5.3: Penyertaan dalam penerimaan faedah.

Faedah		
Tahap	N	%
Rendah	36	9.8
Sederhana	139	38.0
Tinggi	191	52.2
Total	366	100.0

Mean = 3.54
SD = .80

No	Pernyataan	TP	SS	KK	K	SK	M	SD	THP
TP21	Memperoleh pengetahuan yang bermanfaat untuk kehidupan yang lebih baik	2.5	12.6	25.7	46.7	12.6	3.54	.949	S
TP22	mendapat peruntukan kewangan daripada pihak RISDA	8.5	10.4	28.1	39.9	13.1	3.39	1.10	S
TP24	Mendapat pinjaman kewangan daripada pihak RISDA untuk melaksanakan aktiviti	4.4	12	26.8	44.0	12.8	3.49	1.01	S
TP25	Dapat menyertai lawatan ke tempat lain yang mempunyai PWPK yang berjaya.	1.6	9.8	21.3	47.3	19.9	3.74	.94	T

TP= Tidak pernah SS=sekali sekala KK=kadang-kadang K=kerap SK= Sangat kerap
M=Min SP= Sisihan Piawaian THP=Tahap T=Tinggi S=Sederhana R=rendah

Berdasarkan jadual 5.4, dapatan kajian menunjukkan 52.2% ahli PWPK berada pada tahap tinggi, diikuti 38% pada tahap sederhana dan 9.8% berada pada tahap rendah. Secara keseluruhan, dapatan kajian juga menunjukkan tahap penyertaan ahli PWPK dalam aktiviti pembangunan berada pada tahap sederhana dengan nilai min ialah 3.54, SP= .798. Secara khusus, hanya satu item (TP25) mendapat skor tinggi dan 3 item mendapat skor sederhana iaitu TP21 (min=3.54, SP=.949), TP22 (min=3.39, SP=1.104) dan TP24 (min=.349, SP=1.006).

5.0 PERBINCANGAN

Kajian ini menyumbangkan kepada literatur dengan mengkaji tahap penyertaan ahli PWPK dalam pembuatan keputusan, pelaksanaan dan penerimaan faedah dalam aktiviti pembangunan. Kebanyakan sarjana seperti Fraser, Dougill, Mabee, Reed, & McAlpine (2006), Florin & Wandersman (1990), Geidam (2012) dan Hardina (2006) mempercayai penyertaan merupakan strategi yang penting dalam mempertingkatkan tahap kehidupan ahli komuniti. Cohen dan Uphoff (1980) berpendapat penyertaan merupakan saluran bagi ahli komuniti untuk menghampiri diri mereka dengan perancangan dan pelaksanaan sesuatu program. Ini kerana menerusi penyertaan, ahli komuniti berpeluang untuk mempertingkatkan pengetahuan, kemahiran dan pengalaman khususnya dalam proses pembuatan keputusan dan pelaksanaan aktiviti pembangunan yang memberi implikasi yang baik ke atas kehidupan mereka. Walaupun kajian tahap penyertaan yang menggunakan model Cohen dan Uphoff (1980) sangat terhad, namun dapatan kajian Hoe & Abd.Wahab (2013) membuktikan bahawa ketiga-tiga peringkat penyertaan dalam pelaksanaan dan penerimaan faedah berada pada tahap yang sederhana, manakala Gedefaw (2005) membuktikan pembuatan keputusan berada pada tahap yang rendah.

Sehubungan dengan itu, kajian ini bertujuan ini untuk mengkaji tahap penyertaan dalam aktiviti pembangunan PWPK di Johor. Dapatan kajian menunjukkan penyertaan ahli PWPK bagi ketiga-tiga peringkat iaitu penyertaan dalam pembuatan keputusan, pelaksanaan dan penerimaan faedah berada pada tahap yang sederhana. Menurut Azlizan Talib (2009) penyertaan pada tahap tinggi adalah terdiri daripada mereka yang berupaya mengendalikan sendiri aktiviti yang disertai, kreatif dan dapat berinteraksi secara bersemuka. Manakala tahap sederhana adalah mereka yang hanya membantu dalam merancang dan melaksana aktiviti, dan kurang mengeluarkan pendapat atau menghasilkan idea yang kreatif. Seterusnya, tahap rendah pula menggambarkan penyertaan yang terdiri daripada mereka yang tidak memahami tujuan menyertai aktiviti serta kurang berinteraksi. Jika dibandingkan ketiga-tiganya, penyertaan dalam penerimaan faedah mendapat skor min yang lebih tinggi pada tahap sederhana. Walaupun penerimaan faedah berada pada peringkat penyertaan yang paling rendah dalam tipologi Cohen dan Uphoff (1980), namun majoriti ahli yang menyertai aktiviti PWPK lebih cenderung untuk mendapatkan faedah seperti peruntukan kewangan, pinjaman, peralatan, bimbingan dan latihan, dan kemudahan fasiliti yang disediakan oleh RISDA untuk menjalankan aktiviti. Ini kerana menurut Haris (2007) seseorang itu terlibat apabila yakin aktiviti tersebut memberi banyak manfaat kepada mereka. Selain itu, mereka sendiri tidak berkemampuan untuk menyediakan kemudahan dan modal yang besar terutama bagi melaksanakan aktiviti seperti ekonomi tambahan. Walaupun hakikatnya faedah yang diterima mendorong ahli PWPK menyertai aktiviti pembangunan, namun pada perspektif lain menunjukkan sikap kebergantungan ahli komuniti terhadap kerajaan masih sukar dihapus.

Keputusan pada tahap sederhana juga diperoleh bagi penyertaan ahli dalam melaksanakan aktiviti pembangunan PWPK. Menurut Haris (2007) penglibatan aktif hanya tertumpu kepada segelintir ahli komuniti sahaja. Kebanyakan mereka terlibat hanya dalam sesetengah aspek sahaja dan ada juga yang terlibat secara pasif pada aspek yang lain dalam melaksanakan aktiviti pembangunan. Dapatan kajian ini ada kaitannya dengan status perkahwinan mereka dan juga minat. Bagi ahli PWPK, majoriti mereka adalah merupakan suri rumah sepenuh masa yang lebih banyak menguruskan hal ehwal keluarga berbanding dengan aktiviti komuniti. Dari segi minat pula, terdapat ahli PWPK yang kurang menunjukkan minat yang mendalam apabila mereka merasakan aktiviti pembangunan yang

mereka sertai terutamanya aktiviti penjana ekonomi kurang memberi kesan yang lebih baik ke atas tahap kehidupan mereka. Sikap sedemikian secara tidak langsung mempengaruhi tahap penyertaan mereka dalam aktiviti yang mereka anjurkan.

Seterusnya dalam proses pembuatan keputusan pula, kekerapan ahli PWPK memberi pendapat dalam mesyuarat, menentukan keutamaan masalah dalam program PWPK, menentukan aktiviti yang ingin dilaksanakan adalah pada tahap sederhana. Hasil kajian ini menunjukkan ahli PWPK kurang berupaya membuat sesuatu keputusan yang efektif sedangkan penubuhan PWPK adalah merupakan landasan yang baik untuk mereka merangka aktiviti pembangunan mengikut acuan dan keperluan mereka sendiri. Ini kerana hanya mereka yang lebih tahu permasalahan yang mereka hadapi berbanding pihak kerajaan atau orang lain. Menerusi PWPK juga mereka membincangkan cadangan pelaksanaan dan menentukan aktiviti yang berupaya meningkatkan kesejahteraan diri, keluarga dan komuniti. Tahap penyertaan dalam proses pembuatan keputusan yang sederhana sedikit sebanyak ada kaitannya dengan kurangnya pengalaman, pengetahuan dan pendedahan majoriti ahli PWPK dalam proses pembuatan keputusan. Walaupun terdapat dalam kalangan mereka yang memberi pendapat dalam mesyuarat tetapi pendapat tersebut mungkin berada dalam lingkungan keupayaan fikiran mereka dan kurang berupaya menghasilkan aktiviti yang memberi impak positif ke atas kehidupan mereka.

Secara keseluruhannya, tahap penyertaan ahli PWPK dalam aktiviti pembangunan masih pada tahap yang kurang memuaskan dan tidak mencapai matlamat pembangunan komuniti seperti yang diharapkan oleh pihak kerajaan. Walaupun pelbagai bantuan di salurkan, namun tahap penyertaan mereka masih lagi tidak mencapai tahap dan maksud penyertaan yang sebenarnya iaitu penyertaan yang aktif daripada peringkat pembuatan keputusan sehinggalah penerimaan faedah. Ianya bukanlah hanya aktif dalam menerima faedah sahaja tetapi juga seharusnya aktif dalam membuat keputusan dan melaksanakan aktiviti.

Justeru itu, bagi mempertingkatkan penyertaan ahli PWPK dalam proses pembuatan keputusan dan pelaksanaan, maka strategi berkesan perlu dirangka. Pihak RISDA yang menjadi agensi yang menaungi PWPK perlu memantau supaya faedah seperti bantuan, kemahiran dan pengetahuan yang diperolehi benar-benar dimanfaatkan untuk tujuan pelaksanaan aktiviti pembangunan. Usaha juga perlu ditingkatkan dengan membimbing mereka bagaimana untuk membuat keputusan dan perancangan yang efektif supaya aktiviti pembangunan yang mereka sertai memberi impak yang positif ke atas kehidupan mereka.

6.0 KESIMPULAN

Matlamat utama pembangunan komuniti adalah untuk mempertingkatkan kesejahteraan hidup ahli komuniti. Ia merupakan satu proses penggembleran usaha daripada pelbagai pihak, agensi kerajaan, swasta, badan bukan kerajaan (NGO) dan penduduk tempatan, untuk membangunkan sesebuah komuniti dengan matlamat untuk membaiki dan meningkatkan kualiti hidup ahli-ahli komuniti berkenaan. Namun begitu, matlamat ini tidak tercapai sekiranya ahli komuniti tidak dilibatkan secara total dalam aktiviti pembangunan. Malahan Ploch (1976) melihat pembangunan komuniti sebagai penyertaan aktif daripada komuniti untuk menjalankan aktiviti yang memberi perubahan yang lebih baik ke atas kehidupan mereka. Perubahan ini hanya terhasil dengan adanya penyertaan yang aktif daripada ahli komuniti. Menerusi penyertaan mereka diberi ruang membina perubahan yang diinginkan, mengenal pasti kehendak dan matlamat, serta memobilisasikan sumber-sumber yang diperlukan dalam aktiviti tersebut. Menurut Cohen dan Uphoff (1980), ahli

komuniti perlu terlibat secara menyeluruh dengan melalui beberapa tahap iaitu pembuatan keputusan, pelaksanaan, penerimaan faedah dan penilaian bagi memastikan aktiviti tersebut memberi kesan yang positif kepada kehidupan mereka.

RUJUKAN

- Ajayi, R. (2006). Women's participation in self-help community development projects in Ndokwa agricultural zone of Delta State, Nigeria. *Community Development Journal*, 41(2), 189–209.
- Asnarulkhadi Abu Samah. (2006). Participation and quality of life : A study on the people ' s empowerment in a Malay village community. *Pertanika J. Soc.Sci & Human*, 14(1), 11–25.
- Asnarulkhadi Abu Samah. (2011). Pendayaupayaan komuniti ke arah pemupukan komuniti sivil berkualiti. In K. Alavi, R. Md.Sail, & N. A. Kamarudin (Eds.), *Pembangunan komuniti:membina keupayaan dan potensi masyarakat* (pp. 109–119). Serdang: Universiti Putra Malaysia.
- Asnarulkhadi Abu Samah, & Aref, F. (2011). The theoretical and conceptual framework and application of community empowerment and participation in processes of community development in Malaysia. *Journal of American Science*, 7(2), 187–195.
- Asnarulkhadi Abu Samah, Nobaya Ahmad, & Ndaaji, M. N. (2013). Rural women empowerment through self help groups in Nigeria:The role of participation and volunteerism. *Life Science Journal*, 10(4), 747–753.
- Azlizan Talib, H. J. & Y. Ib. (2009). Penyertaan komuniti luar bandar dalam keusahawanan melalui program gerakan daya wawasan (GDW). In *Prosiding PERKEM* (Vol. 2, pp. 369–384).
- Bamberger, M. (1986). *The role of community participation in development planning and project management*. Washington,DC: World Bank.
- Bowen, G. A. (2008). An analysis of citizen participation in anti-poverty programmes. *Community Development Journal*, 43(1), 65–78. <http://doi.org/10.1093/cdj/bsm011>
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213–235. Retrieved from <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0305750X8090011X>.
- Cook, K., & Rice, E. (2003). Social exchange theory. In *Handbook of Social Psychology* (Vol. 18, p. 142). New York: Plenum Publisher.
- Das, S. K. (2012). Best Practices of Self Help Groups and Women Empowerment : a Case of Barak Valley of Assam. *Far East Journal of Psychology and Business*, 7(2).
- Datta, D. (2005). Sustainability of community- based organizations of the rural poor : Learning from concern's rural development projects, Bangladesh. *Community Development Journal*, 42(1), 47–62. <http://doi.org/10.1093/cdj/bsi093>.
- Florin, P., & Wandersman, A. (1990). An introduction to citizen participation, voluntary organizations, and community development: Insights for empowerment through research. *American Journal of Community Psychology*, 18(1), 41–54.
- Floyd J.Fowler, J. (2009). *Survey Research Methods* (4th ed.). California :Sage Publications,Inc. Retrieved from <http://books.google.co.uk/books?id=2Enm9gWeH2IC>.
- Fowler, F. (2002). *Survey Research Methods*. Sage Publications.

- Fraser, E. D. G., Dougill, A. J., Mabee, W. E., Reed, M., & McAlpine, P. (2006). Bottom up and top down: analysis of participatory processes for sustainability indicator identification as a pathway to community empowerment and sustainable environmental management. *Journal of Environmental Management*, 78(2), 114–27.
- Gedefaw, A. (2005). *Assessment of community participation in Sida's Woreda support program activities in Amhara region: The case of Awabal Woreda*. Master's thesis, Addis Ababa University.
- Geidam, A. A. (2012). Assessment of participation in afforestation programme and relationship to empowerment. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 2(8), 310–315.
- Green, G. P., & Haines, A. (2012). *Asset building and community development* (3rd ed.). Los Angeles: SAGE Publications, Ltd.
- Hardina, D. (2006). Strategies for Citizen Participation and Empowerment in Non-profit , Community-Based Organizations. *Community Development Journal*, 37(4), 5–17.
- Hoe, K. C., & Abd.Wahab, H. (2013). Tahap penglibatan masyarakat rumah panjang dalam program pembasmian kemiskinan di Sarawak. *Journal of Social Science and Humanities*, 8(1), 73–84.
- Lowe, P., Ray, C., Ward, N., Wood, D., & Woodward, R. (1998). *Participation in rural development: a review of European experience*. New Castle.
- Ohmer, M. L. (2007). Citizen participation in neighborhood organizations and its relationship to volunteers ' self-and collective efficacy and sense of community. *Social Work Research*, 31(2), 109.
- Rathinam, U., Akudugu, M. A., & Researcher, D. (2014). Self-help Groups as a “ Livelihood Development ” for Rural Women : Experiences from India and Ghana. *Journal of Economics and Sustainable Development*, 5(15), 194–201.
- Robinson, J. (2011). *Introduction to community development: Theory,practice, and service-learning*. Los Angeles: SAGE Publications, Inc.
- Stephen Aigner, Victor Raymond, L. S. (2002). Community Development “ Whole Community Organizing ” for the 21 Century. *Community Development Journal*, 33(1), 37–41.

